יח: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

תורה אור השלם

1. וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זָרַע וְנִפַּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טֻמָּא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח
2. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

רבינו חננאל

מקו"ו מייתינן ליה הכי, ומה כלי הבא מחמת שרץ מטמא את המשקין. דתנינן בתורת כהנים. אם כן למה נאמר משקה בכל כלי יטמא, מלמד שהכלים מטמאין את המשקה, שרץ שמטמא את הכלי אינו דין שישמא משקין. וכיון שטומאת משקין מחמת שרץ בק"ו גמר לה מן הכלי, אמרינן דיו לבא מן הדין. והן משקין הבאין מחמת שרץ, להיות כנדון, והוא הכלי, מה כלי אין מטמא כלי שאין טומאה עושה כיוצא בה, אף משקין הבאין מחמת שרץ לא ישמאו את הכלי. יטמא דרישא לטמא האוכל את המשקה. ואימא לטמא האוכל את הכלי, אמרת ק"ו ומה משקה המטמא אוכל אין מטמא כלי, אוכל שאין מטמא אוכל כיוצא בו אינו דין שלא יטמא כלי, הא מה אני מקיים יטמא דרישא דקרא לטמא את המשקין שהן עלולים לקבל טומאה. ודחינן לא צריכת לכולי האי, חדא דליכא מידי אחרינא לדבייה, כי מה יטמא מן האוכל כלים, הרי דחיתום מק"ו שלא יטמאו מן האוכל, וכל שכן אדם, לא נשאר אלא אוכלין ומשקין, אוכלין ליכא למימר דהא אין טומאה עושה כיוצא בה, לא נשארו אלא המשקין, ותו מפני שהן עלולין לקבל טומאה שלא בהכשר כו'. ואין טומאה עושה כיוצא בה מהתם נפקא, וכי יתן מים על זרע וגו'. הוא טמא ואין עושה כיוצא בה. ואוקמ' חד למשקין הבאין מחמת שרץ, וחד למשקין הבאין מחמת כלי וצריכא וכו'. זה כלו לדברי ר' יוסי הר' שמעון דאמרי לאוכלין טמאין לכלים שהוזרין. ואסיקנא ר' יוסי בשיטת ר' עקיבא אמרה ולא סבירא ליה כוותיה דיש טומאה שלישית בחולין, כמו שדרש ר' עקיבא בו ביום. וכן ר' עקיבא לא סבירא ליה כר' יוסי, דתניא ר' עקיבא אומר למד על כחר שני שעושה שלישי בחולין, ור' יוסי הני בתוספתא בסוף חגיגה מנין לרביעי בקודש שפסול, ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה, כדקיימא לן טבל ועלה אוכל במעשר, העריב שמשו אוכל בתרומה, הביא כפרתו אוכל בקדשים, מצא מעורב שמש מחוסר כפורים טהור בתרומה פסול בקדש. שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש, למדנו שלישי לקדש מן התורה שנאמר והבשר אשר יגע

מסורת הש"ס

ולאו מקל וחומר קאתי ומה משקין הבאין מחמת כלי מטמאין משקין הבאין מחמת שרץ לא כל שכן דיו לבא מן הדין להיות כנדון טמא דרישא היכי דריש מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא יטמא לטמא את המשקין אתה אומר לטמא את המשקין או אינו אלא לטמא את הכלי אמרת ק"ו ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי הא מה אני מקיים יטמא לטמא את המשקין שהן עלולין לקבל טומאה מאי אירא משקין משום דעלולין לקבל טומאה תיפוק ליה משום דליכא מידי אחרינא ה"ק וכ"ת אוכל חמור דמטמא משקין ניטמייה לכלי ההוא חומרא דמשקין הוא משום דמשקין עלולין לקבל טומאה ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר יטמא דאין עושה כיוצא בה מהכא נפקא מהתם נפקא[6] [1]וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא הוא טמא ואין עושה טומאה כיוצא בה חד במשקין הבאין מחמת שרץ וחד במשקין הבאין מחמת כלי וצריכי דאי אשמועינן במשקין הבאין מחמת כלי משום דלא חמירי אבל במשקין הבאין מחמת שרץ דחמירי אימא עושה טומאה כיוצא בה ולשמועינן משקין הבאין מחמת שרץ וכ"ש משקין הבאין מחמת כלי [2]מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא א"ל רבינא לרב אשי והא אמר רבא לא ר' יוסי סבר כר' עקיבא ולא ר"ע סבר כר' יוסי אמר ליה רבי יוסי בשיטת ר"ע רבו אמרה וליה לא ס"ל אמר ליה רב אשי לרב כהנא בשלמא ר' יוסי לא סבר לה כר"ע [3]דתניא א"ר יוסי מניין לרביעי בקודש שהוא פסול ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי בקודש מן התורה ורביעי מקל וחומר שלישי מן התורה דכתיב [2]והבשר אשר יגע בכל

ולאו מקל וחומר קאתי ומה משקין הבאין מחמת כלי מטמאין משקין הבאין מחמת שרץ לא כל שכן דיו לבא מן הדין להיות כנדון טמא דרישא היכי דריש מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא יטמא לטמא את המשקין אתה אומר לטמא את המשקין או אינו אלא לטמא את הכלי אמרת ק"ו ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי הא מה אני מקיים יטמא לטמא את המשקין שהן עלולין לקבל טומאה מאי אירא משקין משום דעלולין לקבל טומאה תיפוק ליה משום דליכא מידי אחרינא ה"ק וכ"ת אוכל חמור דמטמא משקין ניטמייה לכלי ההוא חומרא דמשקין הוא משום דמשקין עלולין לקבל טומאה ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר יטמא דאין עושה כיוצא בה מהתם נפקא מהתם נפקא[6] [1]וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא הוא טמא ואין עושה טומאה כיוצא בה חד במשקין הבאין מחמת כלי וצריכי דאי אשמועינן במשקין הבאין מחמת כלי משום דלא חמירי אבל במשקין הבאין מחמת שרץ דחמירי אימא עושה טומאה כיוצא בה ולשמועינן משקין הבאין מחמת שרץ וכ"ש משקין הבאין מחמת כלי [3]מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא א"ל רבינא לרב אשי והא אמר רבא לא ר' יוסי סבר כר' עקיבא ולא ר"ע סבר כר' יוסי אמר ליה רבי יוסי בשיטת ר"ע רבו אמרה וליה לא ס"ל אמר ליה רב אשי לרב כהנא בשלמא ר' יוסי לא סבר לה כר"ע [3]דתניא א"ר יוסי מניין לרביעי בקודש שהוא פסול ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי בקודש מן התורה ורביעי מקל וחומר שלישי מן התורה דכתיב [2]והבשר אשר יגע בכל

[4]ומשני **משקין הבאין מחמת שרץ מי כתיב.** בתוריית' ממשקין מחמת כלי הוא דאתו ומה כו' וכיון דמייהו הוא דילפי דיו למשקין שנגעו בשרץ הבאין מן הדין דמשקין שנגעו בכלי להיות כנדון מה אלו אין מטמאין כלי אף אלו אין מטמאין כלי: **יטמא דרישא.** גבי אוכל היכי דריש ליה ר"ע: **משקה שמטמא אוכל.** דלאמרן לעיל[5] אינו מטמא כלי כלאמרן[1] אוכל שאין מטמא אוכל דאין טומאה עושה כיוצא בה אינו דין כו'. והוא הדין דמלי למימר נמי קל וחומר מייה ובה דלאמרן גבי משקין דימא הכי מה כלי שמטמא את האוכל הזה אינו מטמא כלי אוכל שבא מחמת כלי כו' אלא משום דהדר מצטריך ליה למימר כדלעיל ואימא הני מילי אוכל הבא מחמת כלי אבל אוכל הבא מחמת שרץ לטמא כלי ואימא ליה למילף ממשקה דלאוקימנא כהו דלא שנו אלא שנגעו בשרץ לא שנו ניטמאו מן הכלי לא מטמאו כלי: **וכי תימא אוכל חמור.** ממשקה דאילו משקה אין מטמא משקה ואילו אוכל קאמרת מטמא משקה הלכך אע"ג דאין משקה מטמא כלי יהא אוכל מטמא כלי: **הוה.** דלאוקימנא הלי יטמא דאוכל לטמא משקה חומרא דמשקין היא דעלולין לקבל טומאה: **יטמא דאין עושה כיוצא בה.** כלומר השתא דרשינן יטמא יטמא והאי דקרינן בתרוייהו[6] יטמא ללמדך מיעוט דאין מטמא כיוצא בו כגון אוכל אוכל ומשקה משקה: **הוא.** מיעוטא ואוכל לכוותיה קא ממעט: **חד.** למעוטי משקין הבאין מחמת שרץ אע"ג דלא כתיבי בהאי קרא משקין דכי יותן מים על זרע וגו' דמשמע[3] אפילו שנגע בהן שרץ לאחר שנגבו מיהו גבי אוכל והוא הדין למשקה: **וחד כמשקין הבאין מחמת כלי.** הוא יטמא דלעיל אירי בבאין מחמת כלי: **והא אמר רבא לא רבי יוסי.** דלקמן דדרשי ק"ו מממוסר כפורים סבר לה כר' עקיבא שיהא שני עושה שלישי בחולין ולא רבי עקיבא סבר לה כרבי יוסי בתאי דמייתי לקמן רביעי בקודש מקל וחומר מממוסר כפורים ומילתיה דרבא פרשה רב אשי ורב כהנא לקמן בסמוך וכיון דאית ליה לרבי יוסי משקין מטמאין אחרים לאורייתא לא משכח לאיה אלא מיטמא דדרשי יטמא על כרחך אית ליה שני עושה שלישי בחולין

[5]דלמר בין יטמא לאוכלין בין יטמא למשקין אשני כתיבי: **כשיטת רבי עקיבא דבו אמרה.** להא דאמר טומאת משקין לטמא אחרים לאורייתא מיבעי ליה למדרש יטמא יטמא אלינא דר"ע אמרה דדרש ליה גבי אוכלין וקא"ר יוסי הואיל ודרש ר"ע יטמא יטמא אית ליה דמשקין מטמאין אחרים לאורייתא אבל רבי יוסי לא סבירא ליה טומאת משקין לטמא אחרים לאורייתא ולא דרש יטמא יטמא: **בשלמא רבי יוסי לא סבר ליה כר"ע.** דשני עושה שלישי בחולין: **דתניא אמר רבי יוסי מניין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כפורים שמותר בתרומה.** כדילפינן בגמרת פרק הערל (ד' עד:) מקרא טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה כדכתיב [ויקרא כב] וכא השמש וטהר ואמר יאכל מן הקדשים: **אמור בקודש.** כדיליף התם מוכפר עליה הכהן וטהרה [שם יג] מכלל שהיא טמאה עד עכשיו: **שלישי שפסול בתרומה.** לרבנן דפליגי אדר' עקיבא ונפקא לן בקל וחומר מטבול יום ומה טבול יום דמותר בחולין אסור בתרומה שני שפסול בחולין אינו דין שיעשה שלישי בתרומה במסכת פוטה בפרק כשם שהמים בודקין[1] ובקודש דין הוא שיעשה בה רביעי מקל וחומר ממוסר כפורים: **ולמדנו שלישי בקודש מן התורה.** דלא מיתמא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה תרומה עושה שלישי ותו לא אף זה קודש יעשה שלישי ותו לא דמשום שלישי לא אצטריך לן קל וחומר דמן התורה למדנו שלישי וכי אתמא ק"ו לרביעי הוא דאתמא דקיימא לן בנ"ק פ' שני (ד' כה.) דהיכא דמיפכך ק"ו לא אמרינן דיו: בכל

[6] לעיל יד., ב) [נקמן עז: יומא מג. יבמות כב: קדושין ד.: פוטי' כט. ב"מ נד: פהדרין מ: מת. נחים סב: קב: חולין קיח:] ג) פוטה כט: תגיגה כד. [תוספתא דתגיגה פ"ב ה"ז], ד) [שיין לע"ל], ה) [ע"ל], ו) [שם], ז) דף כט., ח) כ"ק יח:.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יטמא דאין וכו' דקרינן בתרוייהו יטמא. נ"ב כלומר מדלא קרינן יטמא: (ב) ר"ח הד לעמוטי במשקין וכו' משמע אפילו:

מוסף רש"י

ראין עושה טומאה כיוצא בה. ואין מטמא אוכל כיוצא בו (לעיל יד.). מגין לרביעי בקדש שהוא פסול. ולא אמרינן טיהר הוא כבתרומה (פוטה כט:). ומה מחוסר כפורים. בטומאתה הגיעה קרבן, כגון זב וחבה וילדת ומצורע (שם). שלישי שפסול בתרומה. דנעפקא לן ק"ו בתמצת פוטה (כט.) ומה טבול יום שמותר במעשר אסור בתרומה, שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה (חגיגה כד.). אינו דין שיעשה רביעי בקודש. ולא אימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון, וימי הכי שלישי שפסול בתרומה דין הוא שיהא פסול לקודש, דאם כן בטיל ליה הלי קל וחומר, דשלישי בקודש לא אצטריך, ולא מיבעיא, דכי היכי דבתרומה איתנייה בקל וחומר מטבול יום, הכי נמי אחי קודש בהלי ק"ו, אלא אפילו מן התורה למדנוהו, והיינו דקאמר למדנו שלישי בקודש מן התורה, אלמלי לא אמרינן דיו אישרך ליה ק"ו (פוטה כט:) וסיכי דמיפכך ק"ו לא אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון, דלאמרינן בנ"ק (כה.) ולמ"ד נמי אמרינן דיו, הכי מעלת דרכנן מיקמו ולאו דאורייתא, והלי דנקט ולמדנו שלישי בקודש, אלמא בגלמא הוא דאשמעינן דשלישי לקדש מן התורה הוא (חגיגה כד.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com